

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Eğitim Araştırmasına Yönelik Tutum ile Akademik Güdülenme ve Akademik Özyeterlik Arasındaki İlişki

Assylbek Makhabbat

Ahmet Naci Çoklar

Şemseddin Gündüz

DOI:.....

Makale Bilgileri

Yükleme:05/09/2017 Düzeltme:15/12/2017 Kabul:03/02/2018

Özet

Eğitim sistemi içerisinde yapılan yenilik veya zamana bağlı olarak oluşan şartlar değişim ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Sistem olarak bu değişiklikler ilgili birimler tarafından gerçekleştirilirken, sınıf içerisinde değişim öğretmen eliyle olmaktadır. Öğretmen adaylarına eğitim fakültelerinde 2006 yılından itibaren bilimsel araştırma yöntemleri isimli ders verilmektedir. Bu araştırmanın amacı, son sınıf öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına yönelik tutumları ile akademik güdülenme ve akademik öz yeterlik arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu amaçla 2015-2016 eğitim öğretim yılında, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 234 öğretmen adayından veri toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına yönelik tutumları ile akademik özyeterlik ve akademik güdülenme düzeyleri yüksek bulunmuştur. Cinsiyet ve akademik kariyer yapma isteği eğitim araştırmalarına yönelik tutum için önemli bir öge olmazken, öğrenim görülen bölüm önemli bir öğedir. Eğitim araştırmalarına yönelik tutum ile akademik güdülenme ve akademik özyeterlik arasında pozitif yönde ve orta düzeyli bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim araştırmaları, Akademik güdülenme, Akademik özyeterlik

Sorumlu Yazar : Assylbek Makhabbat, Yüksek Lisans Mezunu, Kazakistan, asilbekbk@yahoo.com, 0000-0001-9588-4141
Ahmet Naci Çoklar, Doç.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye, acoklar@konya.edu.tr, 0000-0001-9210-4779
Şemseddin Gündüz, Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye, semsedding@gmail.com, 0000-0003-1075-0043

786

Giriş

Toplumda bilinçli bireyleri yetiştirmek için en önemli ögenin eğitim sistemi olduğu düşünülmektedir. Bu sistemin temel ögesinin öğretmen olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin sistemde yaşanan sorunları belirleme, analiz etme ve sonuç üretebilmeleri gereklidir. Bir başka ifade ile bilimsel araştırma yapabilen, sorunlara çözüm üretebilen öğretmenler günümüzün nitelikli öğretmen hedefleri arasında yer almaktadır (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2006).

Araştırma, “amaçlı, planlı ve sistemli olarak verilerin toplanması, gruplanması, analizi, sentezi, açıklanması, yorumlanması ve değerlendirilmesi işlemleriyle problemlere güvenilir çözüm yolu bulma süreci” olarak tanımlanabilir (Kaptan, 1981). Araştırma eğitimi ise, yapılan araştırmalardan etkin bir şekilde yararlanabilmek için gerekli bilgi, tutum ve davranışları, araştırma alanına ilişkin yeterlilikleri kazandırarak, araştırma bilinci oluşturmayı amaçlayan eğitim olarak ifade edilebilir (Saracaloğlu, Varol ve Ercan, 2005). Araştırma becerilerine sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi eğitim kurumlarınca verilen araştırma eğitimiyle olanaklı olabilir (Konokman, Tanrıseven ve Karasolak, 2013). Bu yönü ile eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme sürecinde bilimsel araştırma yapabilen bireyler yetiştirme amacı da vardır (Çetin ve Dikici, 2014). Bir başka ifade ile üniversitelerin temel işlevleri arasında yer alan eğitim - öğretim faaliyetlerine ek olarak araştırma yapma sorumluluğu ile toplumun ihtiyacı olan nitelikli bireyleri yetiştirmek ve araştırma yaparak bilim, teknoloji ve toplumsal gelişmelere katkıda bulunma işlevi (Işıksoluğu 1993), eğitim fakülteleri için de geçerlidir. Büyüköztürk (1999), ilkökul öğretmenleri ile yaptığı araştırmasında bu ihtiyacı açıkça dile getirmiş, öğretmenlerin bilimsel araştırma süreci konusunda yetersiz olduklarını ifade etmiştir. Öğretmen yetiştirme sürecinin muhatabı olan Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından da 2006 yılından itibaren çağın araştırma yeterliklerine sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiği vurgulanarak eğitim programlarında değişikliğe gidilmiştir. YÖK (2006), tarafından 2006-2007 yılından itibaren uygulamaya konulan yeni öğretmen yetiştirme programında bu ihtiyaç açıkça ifade edilmiş, bilimsel araştırma yapabilen ve yapılan araştırmalardan yararlanabilen öğretmen yetiştirilmesi amaçlandığı belirtilmiş, bu kapsamda Bilimsel Araştırma Yöntemleri adı ile yeni bir dersin eğitim programına eklenilmesi kararlaştırılmıştır. Bu tarihten itibaren tüm öğretmen adayları Bilimsel Araştırma Yöntemleri isimli dersi almaktadır (YÖK, 2006).

Bu açıdan üniversite eğitiminde alınan Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersi ile bilimsel araştırma süreçlerine hakim öğretmenlerin yetiştirildiği düşünülmektedir. Çetin ve Dikici (2014), bilimsel araştırma yöntemleri dersini alan öğretmen adayları üzerinden bu dersin etkililiğini belirlemeye yönelik araştırma yapmış, sonucunda ise belirli noktalarda istenilen amacın karşılandığı,

belirli noktalarda ise yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Bu açıdan derslere yönelik eleştiriler getirilmiştir. Bir diğer öneri ise bu derse yönelik olumsuz tutumların etkisinin olacağı yönündedir. Konokman ve diğerleri. (2013), öğretmen adaylarının bilimsel araştırma yapma konusundaki olumsuz tutumlarını ortadan kaldırmaya ve olumluya çevirmeye yönelik önlemlerin alınmasını önermişlerdir.

Akgün (2012) ise nitel yöntemle yaptığı araştırma bulgularına dayanarak, bu derse yönelik genel kültür düzeyinde bilgi kazandırıldığını, ancak daha çok uygulama gerekliliğini vurgularken, dersi kazandırdığı yeterlikler bağlamında akademik gelişim ile daha çok ilişkilendirmiştir. Bu araştırmada eğitim araştırmalarına yönelik tutum, akademik gelişim bağlamında (akademik güdülenme ve özyeterlik) değerlendirilmiştir.

Akademik Güdülenme ve Özyeterlik

Bu çalışmada ele alınan değişkenlerden biri de akademik güdülenmedir. Eğitimde güdülenme kavramı çok önemli bir yere sahiptir. Öğrenme, öğrencilerin öğrenmeye karşı güdülenmeleri ile gerçekleşmektedir (Ertem, 2006). Öğrenme öğretme etkinliklerinin gerçekleşmesinde temel bir öge olan güdülenme, akademik çalışmalar için gerekli olan enerjinin üretilmesi olarak tanımlanabilir (Bozanoğlu, 2004). Güdülenmişlik düzeyi yüksek olan birey, yaşamı boyunca gereken görevlerini yerine getirirken daha başarılı olabilmektedir (Akbay ve Gizir, 2010). Diğer bir kavram olarak öğretmen adaylarının derslerindeki başarılarını etkileyen faktörlerden biri de akademik özyeterlik düzeyleridir. Özyeterlik kavramı, Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramına dayanmaktadır. Bandura'ya göre özyeterlik, bireyin belli bir performansı göstermek amacıyla gerekli olan etkinlikleri düzenleyip, uygulama kapasitesine olan inancıdır (Bandura, 1986). Öğretmen adaylarının başarılı öğrenmeler gerçekleştirebilmeleri yönünde eğitim-öğretim faaliyetleri düzenlenirken özyeterlik düzeylerinin dikkate alınmasının önemli yararlar sağlayacağı önerilmektedir (Öncü, 2012). Bu açıdan öğretmen adaylarının akademik özyeterliğinin yüksek veya düşük olmasının öğretmen adaylarının derse olan tutumunun yanı sıra bilimsel araştırma yöntemleri derslerinin işleniş yeterliğini ve kalitesini de ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında akademik kariyer yapma isteğinin eğitim araştırmalarına yönelik tutum, akademik güdülenme ve akademik özyeterlik değişkenleri üzerinde farklılığı da araştırılmıştır. Özellikle gelecekte bilim uzmanı sıfatı taşıma isteği bulunduracak öğretmen adaylarında bu üç değişkenin de yüksek düzeyde çıkacağı düşünülmüştür. Diğer yandan bölümler arasındaki farklılığın da ilgili değişkenler üzerinde etkisi merak konusu olmuştur. Nihai olarak farklı araştırmalarda cinsiyetin eğitim araştırmalarına yönelik tutum (Ekiz 2006; Jordan ve Roland 1999; Saracaloğlu 2008; Saracaloğlu, Varol ve Ercan, 2005; Winans ve Madhavan, 1992), akademik özyeterlik (Aydın, Ömür ve Argon 2014; Çakır 2005; Fırat Durdukoca 2010; Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu ve Soran 2006; Özer ve

Altun 2011; Savran ve akıroğlu, 2001) ve akademik güdülenme (Akdemir 2006; elik 2006; Ellez 2004; Saracaloğlu 2008; Saracaloğlu ve Kumral 2007; şahin ve akar 2011; Yılmaz, 2007), açısından araştırıldığı ve farklı sonuçlar elde edildiği görülmüş ve araştırma kapsamında cinsiyet açısından da farklılık araştırılmıştır.

Aaraştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, bilimsel araştırma yöntemleri dersi almış olan ğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına yönelik tutumları ile akademik güdülenme ve akademik zyeterlik düzeylerini belirlemek ve eğitim araştırmalarına yönelik tutumları ile akademik güdülenme ve akademik zyeterlik değişkenleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına yönelik tutum, akademik güdülenme ve akademik zyeterlik düzeyleri nedir?
2. Öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına yönelik tutum, akademik güdülenme ve akademik zyeterlik düzeyleri
 - a. Cinsiyet
 - b. ğrenim görülen bölüm
 - c. Akademik kariyer yapma işteğine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına yönelik tutumları ile akademik güdülenme ve akademik özyeterlikleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Nicel yöntemle desenlenen bu araştırma, tarama modellerinden tekil ve ilişkisel tarama modellerini içermektedir. Öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına yönelik tutumları ile akademik güdülenme ve akademik zyeterlik düzeyleri tekil tarama modeli; bu üç değişkenin cinsiyet, bölüm ve akademik kariyer yapma işteği değişkenlerine göre durumu ise ilişkisel tarama modelindedir. Ayrıca eğitim araştırmalarına yönelik tutum ile akademik zyeterlik ve akademik güdülenme arasındaki ilişki, yordayıcı ilişkisel tarama modeli desenindedir. Değişkenlerden birinden hareketle diğer değişkenlerin yordanmaya çalışıldığı araştırmalar, yordayıcı ilişkisel tarama araştırması olarak adlandırılmaktadır (Büyüköztürk, akmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

Araştırma kapsamında araştırma konusu olan öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına yönelik tutumları ölçüt değişken, yordama yapılacak değişken olan akademik güdülenme ile akademik özyeterlik değişkenleri ise yordayan değişken konumundadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi son sınıfında öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmuştur. Bilimsel araştırma yöntemleri dersinin son sınıfıta tüm öğretmen adayları tarafından alınmış olması nedeniyle son sınıf öğretmen adayları tercih edilmiştir. Bu kapsamda evrenin büyüklüğü nedeniyle basit rastsal örnekleme yöntemi ile örneklem alınmış, kura ile dört bölüm belirlenmiş ve dört farklı bölümde öğrenim gören 248 öğretmen adayından veriler toplanmıştır. Ancak boş bırakma, aynı şıkkı işaretleme gibi nedenlerle geçerli olmayan 14 veri araştırmadan çıkarılmış, 234 öğretmen adayı araştırma örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının demografik özellikleri

Değişken	Seçenekler	N	%
Cinsiyet	Kadın	151	64.5
	Erkek	83	35.5
Bölüm	Bilgisayar ve Öğretim Tekn. Eğitimi	41	17.5
	Türkçe Eğitimi	31	13.2
	Özel Eğitim	59	25.2
	İlköğretim	103	44.0
	Düşük	86	36.8
Akademik Başarı Durumu	Orta	88	37.6
	Yüksek	60	25.6
Akademik Kariyer Yapma İsteği	Evet	117	50.0
	Hayır	117	50.0

Araştırmaya katılan 234 öğretmen adayından 151’i kadın ve 83’ü erkektir. Araştırmaya Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (41), Türkçe Eğitim (31), Özel Eğitim (59) ve İlköğretim (103) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları dahil edilmişlerdir. Öğretmen adaylarının akademik başarıları üç ana başlıkta toplanmıştır. Katılımcıların % 25.6’sının akademik başarıları “yüksek”, % 37.6’sının akademik başarıları “orta” ve kalan % 36.8’inin ise akademik başarıları “düşük” olarak gruplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tam yarısı (117 kişi) akademik kariyer yapma isteği olduğunu belirtirken, diğer yarısı ise böyle bir isteğinin olmadığını belirtmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında öğretmen adaylarından Akademik Güdülenme leği, Akademik zyeterlik leği, Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutum leği ve Kişisel Bilgi Formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Öncelikle lek sahiplerinden ölçeklerin kullanımı ile ilgili gerekli izinler alınmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından Mayıs 2016 döneminde iki haftalık süreçte toplanmıştır. Kişisel bilgi formu kısmında alt amaçlara uygun olarak ğretmen adaylarının cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm ve akademik kariyer yapma isteklerini belirlemeye yönelik maddeler yer almıştır. Buna karşın kullanılan diğer lme araçları aşağıda verilmiştir.

Akademik Güdülenme leği (AG): Bozanoğlu (2004), tarafından geliştirilen Akademik Güdülenme leği beşli likert tipinde olup 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte puanlama “kesinlikle uygun değil” 1; “uygun değil” 2; “kararsızım” 3; “uygun” 4 ve “kesinlikle uygun” 5 olarak yapılmıştır. Tek boyutlu olan bu ölçekte 4 madde ters olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20; en yüksek puan ise 100’dr. Ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha = .86$ ’dır. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha = .88$ bulunmuştur.

Akademik zyeterlik leği (A): Jerusalem ve Schwarzer (1981), tarafından Alman dilinde geliştirilen Yılmaz, Gray ve Ekici (2007), tarafından Türkçe’ye uyarlanan Akademik zyeterlik leği beşli likert tipinde olup 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte puanlama “hiç katılmıyorum” 1; “katılmıyorum” 2; “kararsızım” 3; “katılıyorum” 4 ve “tamamen katılıyorum” 5 olarak yapılmıştır. Tek boyutlu olan bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 7; en yüksek puan ise 35’tir. Ölçeğin orijinalinin güvenirlik katsayısı $\alpha = .87$; Türkçe formunun güvenirlik katsayısı $\alpha = .79$ ’dur. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha = .76$ bulunmuştur.

Eğitim Araştırmalarına Yönelik ğretmen Tutum leği (EAYT): İlhan, şekerci, Sözbilir ve Yıldırım (2013), tarafından geliştirilen Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutum leği beşli likert tipinde olup 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte puanlama “hiç katılmıyorum” 1; “katılmıyorum” 2; “kararsızım” 3; “katılıyorum” 4 ve “tamamen katılıyorum” 5 olarak yapılmıştır. Üç boyutlu olan bu ölçekte toplam 7 madde ters olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarından “Eğitim araştırmalarının gerekliliği” 7; “Eğitim araştırmalarına değer verme” 6 ve “Eğitim araştırmalarının uygulanabilirliği” ise 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20; en yüksek puan ise 100’dr. Ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha = .88$ ’dir. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha = .85$ bulunmuştur.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Öğretmen adaylarından toplanan veriler kodlanarak SPSS Statistics 21 programına girilmiştir. Araştırmada öncelikle verilerin geçerliği incelenmiş, 14 geçersiz veri araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Geçerli olan 234 ğretmen adayının eğitim araştırmalarına yönelik tutum, akademik

güdülenme ve akademik özyeterlik düzeyleri belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ölçekten alınabilecek en yüksek puan ortalamasından, ölçekten alınabilecek en düşük puan ortalaması çıkarılmış ve elde edilen değer beş değerlendirme kategorisine bölünmüştür. Alınabilecek en düşük puana, bulunan sayı eklenerek kategoriler oluşturulmuştur. Tablo 2’de ölçeklere ait değerlendirme biçimleri verilmiştir.

Tablo 2. Ölçeklerin değerlendirme ölçütleri

Ölçekten Alınabilecek Ortalama Puan	Değerlendirme Ölçütü
1.00 – 1.80	Çok düşük
1.81 – 2.60	Düşük
2.61 – 3.40	Orta
3.41 – 4.20	Yüksek
4.21 – 5.00	Çok yüksek

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeylerinin cinsiyet ve akademik kariyer yapma isteğine göre değişimi bağımsız örneklem t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüm ve akademik başarı düzeylerine göre değişimi tek yönlü varyans analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Oluşan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum arasındaki ilişkilerin saptanması için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırma sonunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmen Adaylarının Akademik Güdülenme, Akademik Özyeterlik ve Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutum Düzeyleri

Öğretmen adaylarının Akademik Güdülenme Ölçeği (AGÖ), Akademik Özyeterlik Ölçeği (AÖÖ) Ve Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutum Ölçeği (EAYTÖ) puanlarına ait bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeyleri

Değişken	Ortalama	Standart Sapma	Değerlendirme
AGÖ	3.55	.57	Yüksek
AÖÖ	3.62	.62	Yüksek
EAYTÖ	3.61	.45	Yüksek
EA_Gereklilik	3.80	.69	Yüksek
EA_Değer_Verme	4.21	.67	Çok Yüksek

EA_Uygulanabilirlik	3.08	.86	Orta
---------------------	------	-----	------

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının akademik güdülenme ($\bar{X}$ =3.55), akademik özyeterlik ($\bar{X}$ =3.62) ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum ($\bar{X}$ =3.61) düzeyleri yüksek bulunmuştur. Eğitim araştırmalarına yönelik tutum ölçeğinin alt boyutlarından eğitim araştırmalarının gerekliliği (EA_Gereklilik) yüksek ($\bar{X}$ = 3.80); eğitim araştırmalarına değer verme (EA_Değer_Verme) çok yüksek ($\bar{X}$ = 4.21), ancak eğitim araştırmalarının uygulanabilirliği (EA_Uygulanabilirlik) orta düzeyde ($\bar{X}$ = 3.08) bulunmuştur. Bir başka ifade ile öğretmen adayları eğitim araştırmalarını gerekli görme açısından yüksek, değer verme açısından çok yüksek, ancak uygulanabilirlik açısından ise orta düzeyde değerlendirmektedirler. Bilimsel araştırma yöntemleri dersi alan öğretmen adayları tarafından bilimsel araştırma yapmanın önemini farkında olduğu, uygulamaya dönük eksikliğin/yetersizliğin ifade edildiği şeklinde yorumlanabilir.

Cinsiyete Göre Akademik Güdülenme, Akademik Özyeterlik ve Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutumlar

Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini belirlemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının AG, AÖ ve EAYT düzeylerinin cinsiyete göre analizi

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
AGÖ	Kız	151	3.54	.51	232	.320	.74
	Erkek	83	3.57	.67			
AÖÖ	Kız	151	3.55	.57	232	2.16	.03
	Erkek	83	3.74	.70			
EAYTÖ	Kız	151	3.60	.44	232	.650	.51
	Erkek	83	3.64	.48			

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmen adaylarının akademik gelişim ($t_{(232)}=0.320$, $p>.05$) ve eğitim araştırmalarına yönelik tutumlarının ($t_{(232)}= 0.650$, $p>.05$) cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı, buna karşın akademik özyeterlik düzeylerinde farklılığın olduğu ($t_{(232)}= 2.160$, $p<.05$) görülmektedir. Erkek öğretmen adaylarının akademik özyeterlik düzeylerinin ($\bar{X}= 3.74$) kız öğretmen adaylarından ($\bar{X}= 3.55$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu söylenebilir.

Akademik Kariyer Yapma İsteklerine Göre Akademik Güdülenme, Akademik Özyeterlik ve Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutumlar

Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeylerinin akademik kariyer yapma isteklerine göre değişip değişmediğini belirlemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 5. Öğretmen adaylarının AG, AÖ ve EAYT düzeylerinin akademik kariyer isteklerine göre analizi

Değişken	Akademik Kariyer İsteği	N	Ortalama	SS	Sd	t	p
AGÖ	Var	117	3.69	.47	232	3.84	.00
	Yok	117	3.41	.62			
AÖÖ	Var	117	3.72	.51	232	2.66	.01
	Yok	117	3.51	.71			
EAYTÖ	Var	117	3.64	.41	232	.79	.43
	Yok	117	3.59	.49			

Öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeylerinin akademik kariyer yapma isteklerine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmektedir ($t_{(232)}=0.790$, $p>.05$). Diğer yandan öğretmen adaylarının akademik kariyer yapma istekleri akademik güdülenme ($t_{(232)}=3.84$, $p<.05$) ve akademik özyeterlik düzeyleri ($t_{(232)}=2.66$, $p<.05$) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık kaynağıdır (Tablo 5). Akademik kariyer yapmak isteyen öğretmen adaylarının akademik güdülenme düzeylerinin ($\bar{X}=3.69$) akademik kariyer yapmak istemeyen öğretmen adaylarından ($\bar{X}=3.41$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu söylenebilir. Benzer şekilde akademik kariyer yapmak isteyen öğretmen adaylarının akademik özyeterlik düzeylerinin ($\bar{X}=3.72$) akademik kariyer yapmak istemeyen öğretmen adaylarından ($\bar{X}=3.51$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrenim Görülen Bölümlere Göre Akademik Güdülenme, Akademik Özyeterlik ve Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutumlar

Araştırma kapsamında araştırılan bir diğer amaç ise öğrenim görülen bölümler arasında farklılık olduğu, bu farklılığın eğitim araştırmalarına yönelik tutum, akademik özyeterlik ve akademik güdülenme açısından da önemli olup olmadığını araştırmak olmuştur. Bu kapsamda öğrenim görülen bölüme göre ilgili değişkenler incelenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Öğretmen adaylarının AG, AÖ ve EAYT düzeylerinin öğrenim gördükleri bölümlere göre analizi

Değişken	Bölümler	N	Ortalama	SS
AGÖ	Bilgisayar ve Öğretim Tekn. Eğitimi	41	3.52	.50
	Türkçe Eğitimi	31	3.59	.51
	Özel Eğitim	59	3.48	.70
	İlköğretim	103	3.59	.53
AÖÖ	Bilgisayar ve Öğretim Tekn. Eğitimi	41	3.58	.62
	Türkçe Eğitimi	31	3.56	.63
	Özel Eğitim	59	3.65	.76
	İlköğretim	103	3.62	.53
EAYTÖ	Bilgisayar ve Öğretim Tekn. Eğitimi	41	3.65	.38

Türkçe Eğitimi	31	3.63	.31
Özel Eğitim	59	3.58	.60
İlköğretim	103	3.61	.42

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum puanlarının aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 6’da verilmiştir. Öğretmen adaylarının AG, AÖ ve EAYT düzeylerinin öğrenim gördükleri bölümlere göre değişip değişmediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre AG, AÖ ve EAYT analizi

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
AGÖ	Gruplararası	.54	3	.18	.540	.65	-
	Grup içi	76.01	230	.33			
	Toplam	76.55	33				
AÖÖ	Gruplararası	.25	3	.08	.210	.88	-
	Grup içi	91.52	30	.39			
	Toplam	91.77	33				
EAYTÖ	Gruplararası	.13	3	.04	.203	.89	-
	Grup içi	48.77	30	.21			
	Toplam	48.90	33				

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre akademik güdülenme ($F_{(3-230)} = .540, p > .05$), akademik özyeterlik ($F_{(3-230)} = .210, p > .05$) ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeylerinin ($F_{(3-230)} = .203, p > .05$), farklılaşmadığı görülmektedir ($p > .05$). Öğrenim görülen bölüm ne olursa olsun, tüm öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeyleri aynıdır.

Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutum ile Akademik Güdülenme ve Akademik Özyeterlik Arasındaki İlişki

Öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı, ilişki var ise bunun hangi yönde ve seviyede olduğunu belirlemek için yapılan korelasyon analizi Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmen adaylarının AG, AÖ ve EAYT düzeyleri arasındaki korelasyon analizi

	AG	AÖ	AYT
Akademik Güdülenme	1		
Akademik Özyeterlik	.47**	1	
Eğitim Araştırmalarına Yönelik Tutum	.47**	.31**	1

* $p < .01$

Öğretmen adaylarının akademik güdülenme ile akademik özyeterlik düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .47, p < .01$). Buna göre öğretmen adaylarının akademik özyeterlik düzeyleri arttıkça akademik güdülenmelerinin de arttığı söylenebilir.

Determinasyon katsayısı ($r^2=.22$) dikkate alındığında eğitim araştırmalarına yönelik tutumdaki toplam varyansın % 22'sinin akademik gdlenmeden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının akademik güdülenme ile eğitim araştırmalarına yönelik tutum arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r= .47$, $p<.01$). Buna göre ğretmen adaylarının akademik güdülenmeleri arttıkça eğitim araştırmalarına yönelik tutumlarının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı ($r^2=.22$) dikkate alındığında eğitim araştırmalarına yönelik tutumdaki toplam varyansın % 22'sinin akademik gdlenmeden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının akademik zyeterlik ile eğitim araştırmalarına yönelik tutum arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r= .31$, $p<.01$). Buna göre ğretmen adaylarının akademik özyeterlikleri arttıkça eğitim araştırmalarına yönelik tutumlarının arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı ($r^2=.09$) dikkate alındığında eğitim araştırmalarına yönelik tutumdaki toplam varyansın % 9'unun akademik zyeterlikten kaynaklandığı söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik zyeterlik ve eğitim araştırmasına yönelik tutum düzeyleri yüksek bulunmuştur. Literatür tarandığında ise ğretmen adaylarının kendi akademik özyeterliklerini yüksek düzeyde buldukları çalışmalar mevcuttur (Aydın, mr ve Argon 2014; Aydın ve Yalancı, 2014). Saracaloğlu (2008), yaptığı çalışmasında ğretmen adaylarının kendilerini yüksek düzeyde akademik güdülenmeye sahip gördüklerini belirtmiştir. Benzer şekilde Konokman ve diğerleri. (2013), yaptığı çalışmalarında ğretmen adaylarının eğitim araştırmasına yönelik tutum düzeylerinin yüksek olduğunu gözlemlemişlerdir. Bu açıdan araştırma sonuçları diğer eğitim fakültelerinde öğrenim gören ğretmen adaylarından elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Eğitim araştırmalarına yönelik tutum leği alt boyutları açısından incelendiğinde ise ğretmen adaylarının eğitim araştırmalarını gerekli bulup, onlara değer verirken, eğitim ortamını şekillendirme konusunda çok fazla uygulanabilir bulmamaktadırlar. Bu sonuç ğretmen adaylarının aldıkları bilimsel araştırma yöntemlerinin teorik olarak işlenmesi, elde edilen sonuçların çözüm sürecine aktarılması konusunda öğrencilere yeterli beceriyi kazandıramadığını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre akademik güdülenme ve eğitim araştırmasına yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken, akademik zyeterlik açısından fark vardır. Literatür tarandığında ğretmen adaylarının akademik güdülenme düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre incelendiği araştırma sonuçlarında farklılıklar olduğu görülmektedir. Bazı araştırmalarda akademik güdülenmenin cinsiyete göre farklı olmadığını destekleyen sonuçlar yer alırken (akar ve şahin 2011; Saracaloğlu, 2008; Saracaloğlu ve Kumral 2007), bazı araştırmalarda ise kız öğrencilerin lehine farklılık olduğu (Akdemir 2006; elik 2006; Ellez 2004; Yılmaz 2007), belirtilmektedir.

Araştırma bulgularında cinsiyetin önemli olduğu akademik özyeterlik konusunda benzer ve farklı alanyazınlara rastlanılmaktadır. Aydın ve diğerleri. (2014), Fırat Durdukoca (2010), Özer ve Altun (2011), tarafından yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının akademik özyeterlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılaştığı ifade edilirken, Çakır (2005), Gerçek ve diğerleri. (2006) ve Savran ve Çakıroğlu (2001), tarafından yapılan araştırmalarda ise farklılık olmadığı sonuçları elde edilmiştir. Diğer yandan eğitim araştırmalarına yönelik tutum düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır. (Ekiz 2006; Jordan ve Roland 1999; Saracaloğlu 2008; Saracaloğlu, Varol ve Ercan. 2005; Winans ve Madhavan, 1992). Araştırma sonuçlarındaki farklılığın farklı dönem ve fakültelerde yapılmış olması sonuçları etkilemiş olabilir. Bazı araştırmalar diğer fakültelerde veya sadece belirli bölümler ile yapılırken, bazı araştırmalar Eğitim Fakültesindeki farklı bölümlerin katılımı ile yapılmıştır.

Öğretmen adaylarının akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve eğitim araştırmasına yönelik tutum düzeylerinin öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmamaktadır. Konokman ve diğerleri. (2013), yaptıkları çalışmada öğretmen adayların eğitim araştırmasına yönelik tutum düzeylerinin öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca 2006 yılı itibari ile tüm bölümlerde aynı içeriğe sahip bilimsel araştırma yöntemleri dersi (YÖK 2006), verilmiş olması da farklılığı engellemiş olabilir.

Eğitim araştırmalarına yönelik tutum ile akademik güdülenme ve akademik özyeterlik değişkenleri arasında ilişki olduğu düşüncesi ile bu üç değişken arasındaki korelasyon düzeyleri de karşılaştırılmıştır. Eğitim araştırmalarının hem akademik güdülenme hem de akademik özyeterlik ile orta düzeyli ve pozitif bir ilişki bulunduğu, ancak akademik güdülenmenin daha fazla olduğu görülmüştür. Eğitim araştırmalarına yönelik tutum ile akademik güdülenme ve/veya akademik özyeterlik arasında doğrudan bir araştırmaya rastlanılamamıştır. Komarraju ve Nadler (2013), özyeterliğin akademik başarı ile ilişkisini araştırmış ve akademik başarının %18'inin özyeterlikten kaynaklandığını belirtmiştir. Bu açıdan akademik güdülenme ve akademik özyeterlik arasındaki ilişkinin doğal olduğu da ifade edilebilir. Schwarzer (2014), ise özyeterliğin tutumlar üzerinde etkisini vurgularken, Gardner (1988), güdülenme ile tutum arasında önemli bir ilişkinin varlığını ifade etmiştir. Bu açıdan tutum ile güdülenme ve özyeterlik arasındaki orta düzeyli ilişkinin de bir beklenti olduğu ifade edilebilir. Nihai olarak akademik güdülenme veya akademik özyeterliği kazandıracak akademik bilgilerin öğrencilere kazandırılmasının eğitim araştırmalarına yönelik tutumu artıracığı da söylenebilir.

Araştırma bulguları doğrultusunda bilimsel araştırma yöntemleri dersi almış olan öğretmen adaylarından veri toplanmıştır. Bu dersi alan ve almayan öğretmen adaylarından veri toplanarak

dersin tutuma yönelik katkısı araştırılabilir. Ayrıca araştırma, yabancı dil, matematik, fizik, kimya gibi farklı bölümlerin bulunduğu fakültelerdeki öğretmen adayları ile de yeniden desenlenebilir.

Kaynakça

- Akbay, E. S. ve Gizir, A. C. (2010). Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışı: akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve akademik yükleme stillerinin rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 60-78.
- Akdemir, Ö. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumları ve başarı güdüsü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Akgün, L. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin öğretmen adaylarının algı ve beklentileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(27), 21-30.
- Aydın, R., Ömür, E. Y. ve Argon, T. (2014). Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile akademik alanda arzularını erteleme düzeylerine yönelik görüşleri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 40, 1-12. <http://dx.doi.org/10.15285/EBD.2014409739>.
- Baltaoğlu, M. G., Sucuoğlu H. ve Yurdabakan İ. (2015). Self-efficacy perceptions and success/failure attributions of prospective teachers: a longitudinal study. *Elementary Education Online*, 14(3), 803-814. <http://dx.doi.org/10.17051/eeo.2015.66489>.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Bozanoğlu, İ. (2004). Akademik güdülenme ölçeği: geliştirilmesi, geçerliği ve güvenirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 83-98.
- Büyüköztürk, Ş. (1999). İlköğretim okulu öğretmenlerinin araştırma yeterlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 18, 257-269.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu üniversitesi açıköğretim fakültesi ingilizce öğretmenliği lisans programı (iölp) ve eğitim fakülteleri ingilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 27-42.
- Çelik, Z. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin başarı güduları ve anne baba beklentilerine ilişkin algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çetin, A. ve Dikici, R. (2014). Eğitim bilimlerinde araştırma yöntemleri dersinin etkililiği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 981-994.
- Ekiz, D. (2006). Primary school teachers' attitudes towards educational research. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 6(2), 395-402.

- Ellez, A. M. (2004). *Etkin öğrenme, strateji kullanımı, matematik başarısı, güdü ve cinsiyet ilişkileri*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ertem, H. (2006). *Ortaöğretim öğrencilerinin kimya derslerine yönelik güdülenme tür (içsel ve dışsal) düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Fırat Durdukoca, Ş. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik özyeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 69-77.
- Gardner, R. C. (1988). Attitudes and motivation. *Annual Review of Applied Linguistics*, 9, 135-148.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoğlu, P. ve Soran, H. (2006). Biyoloji eğitimi öğretmen adaylarının öğretiminde özyeterlik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 57-73.
- Işıksoluğu, M. (1993). Bilimsel yayınlarda dürüstlük boyutu. *Eğitim ve Bilim*, 17(90), 3-7.
- İlhan, N., Şekerci, R. A., Sözbilir, M. ve Yıldırım, A. (2013). Eğitim araştırmalarına yönelik öğretmen tutum ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi (BAED)*, 4(8), 31-56.
- Jerusalem, M. ve Schwarzer, R. (1992). Self-efficacy as a resource factor in stress appraisal processes. R. Schwarzer (Ed.), *Self-efficacy: Thought control of action* (ss. 195-213). Washington, DC: Hemisphere.
- Jordan, D. J. ve Roland, M. (1999). An examination of differences between academics and practitioners in frequency of reading research and attitudes toward research. *Journal of Leisure Research*. 31(2), 166-171.
- Kaptan, S. (1981). *Bilimsel araştırma teknikleri ve istatistiksel yöntemler*. Ankara: Tekışık Web Ofset.
- Komaraju, M. ve Nadler, D. (2013). Self-efficacy and academic achievement: Why do implicit beliefs, goals, and effort regulation matter?. *Learning and Individual Differences*, 25, 67-72. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2013.01.005>.
- Konokman, Y. G., Tanrıseven, I. ve Karasolak, K. (2013). Öğretmen adaylarının eğitim araştırmalarına ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 14(1), 141-158.
- Öncü, H. (2012). Akademik özyeterlik ölçeğinin türkçe'ye uyarlanması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 13(1), 183-206.
- Özer, A. ve Altun, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme nedenleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(21), 45-72.

Özkan, Ö., Tekkaya C. ve Çakıroğlu J. (2002). Fen bilgisi aday öğretmenlerin fen kavramlarını anlama düzeyleri, fen öğretimine yönelik tutum ve öz-yeterlik inançları. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi (2), 1300-1304.

Saracaloğlu, A. S. (2008). Lisansüstü öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri, araştırma kaygıları ve tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 179-208.

Saracaloğlu, A. S. ve Kumral, O. (2007). Sınıf öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlik algıları, kaygıları ve akademik güdülenme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. 27-29 Nisan 2007. Eskişehir Anadolu Üniversitesi. 354-359.

Saracaloğlu, A. S., Varol, S. R. ve Ercan, İ. E. (2005). Lisansüstü eğitim öğrencilerinin bilimsel araştırma kaygıları araştırma ve istatistiğe yönelik tutumları ile araştırma yetenekleri arasındaki ilişki. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 17, 187-199.

Saracaloğlu, A.S ve A.F Kaşlı (2001). Öğretmen adaylarının bilgisayara yönelik tutumları ile başarıları arasındaki ilişki. *Ege Eğitim Dergisi*. 1(1),110-126.

Savran, A. ve Çakırğlu, J. (2001). Pre-service biology teachers' perceived efficacy beliefs in teaching biology. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 105-112.

Schwarzer, R. (2014). Self-efficacy: Thought control of action. Taylor & Francis.

Şahin, H. ve Çakar, E. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stratejileri ve akademik güdülenme düzeylerinin akademik başarılarına etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 519-540.

Winans, K. S. ve Madhavan, S. (1992). Some factors influencing under graduate pharmacy students' perception of and attitudes toward research related activities. *American Journal of Pharmaceutical Education*. 56(1), 29-35.

Yalmanlı, S. G. ve Aydın, S. (2014). Fen bilgisi öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi e – Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2),21-27.

Yılmaz, E. (2007). Ortaöğretimde ingilizce derslerinde öğrenci başarısında motivasyonun rolü: *Bartın ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.

Yılmaz, M., Gürçay, D. ve Ekici, G. (2007). Akademik özyeterlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 253-259.

Yüksek Öğretim Kurulu – YÖK (2006). Eğitim Fakültelerinde Uygulanacak Yeni Programlar Hakkında Açıklama. 27.11.2016 tarihinde http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/aciklama_programlar/aa7bd091-9328-4df7-aa7b-2b99edb6872f adresinden erişilmiştir.